

Merényi Lea, Öccse, István És Húga, Zsuzsa

Ez a három Schuller testvér. Ez én vagyok (bal oldalon), ez az öcsém, István, ez pedig a húgom, Zsuzsa (előttünk).

Több mint tíz év volt köztünk Zsuzsával. Anyámnak nagyon rossz idegei voltak, a pici gyereket már nem bírta, nagyon késői gyerek is volt. Anyám már nagyon fáradt volt. Attól a pillanattól kezdve, hogy már nem szoptatta a húgomat -- elég sokáig szoptatta --, az én kezembe adta. A húgommal szoros volt a kapcsolatunk. Tulajdonképpen én neveltem. Olyannyira, hogy később, a háború után már itt, Pesten nagyon sokat voltam náluk, minden vasárnap délutánt náluk töltöttem, és ha valami kifogásom volt, a húgomnak az volt a mondása mindig, hogy: "Mit akarsz, te neveltél!?" Szóval annyira át volt nekem adva, hogy teljesen én neveltem.

Hannoverben voltak iskolatársnőim, barátnőim, ünnepeltük a születésnapokat, egy teljesen normális polgári életet éltünk, akkor még senki nem éreztette velünk, hogy hoppá, itt baj van. Anyám nem engedte, hogy újságot olvassunk. Utólag azt gondolom, hogy nyilván azért, mert azokban már voltak zsidózások. De én ezt csak tippelem. "Nektek nem való a politika" -- mondta az anyám. A politika egyáltalán nem volt téma nálunk. Tehát mi nem tudtuk, hogy a fejünk fölött mi készül.

Semmilyen, hogy mondjam, felekezeti tevékenység nem volt nálunk. Az ünnepeket sem tartottuk. A család fiatalabb része kikeresztelkedett. Én is, konfirmáltam is, de már kint, Németországban. A református vallásra tértem át. Az öcsémet Németországban keresztelték meg. Mindenütt úgy volt beírva, hogy Stefan Schuller. Az öcsémről annyit tudok, hogy rendkívül tehetséges volt rajzolásban, festészetben, és színpadképeket, látványterveket készített. De őt nagyon fiatalon megölték, azt sem tudom, hová tűnt.

Mi kereszténynek nevelkedtünk, és egészen addig, amíg 1932-ben vissza nem jöttem Budapestre, nem tudtam, hogy zsidó származású vagyok, fogalmam sem volt róla. Én református hitben nevelkedtem. A mi életünkben semmi zsidó vonás nem volt, egy zsinagógai látogatáson kívül semmit nem tudtam. Őskereszténynek hittem magam, és nagyon érdekes, hogy a német iskolában sem úgy kezeltek, sem a tanárok, sem az osztálytársak, hogy zsidó vagyok, holott látszott rajtam. Nagyon-nagyon liberális társaság volt. De Hannover különben sem volt kedvenc székhelye a nácizmusnak. Ez egy iparváros volt, és mindenki nagyon el volt foglalva a saját iparágával. Tudom, hogy voltak nagyon jó keresztény barátai anyámnak, gyönyörűséges villájuk volt Hannover környékén óriási kerttel, mindig odajárt, ha volt ideje, vagy ha apámat elutaztatták. Apám elég sokat utazott a munkája miatt, külföldre is, az országon belül is, tárgyalóképes szakember volt.